

Liite 1l. Lopetusasetuksen mukainen toimintaohjeisto

Lopetusasetukseen liittyvä porojen käsittelyn ja lopetuksen hyvien toimintatapojen ohjeisto

Tähän ohjeistukseen liittyvät kirjaukset (**kaikki**) tehdään teuraseräkohtaiselle kirjauslomakkeelle (liite 2c).

Kirjataan:

- Aitaantuontiaika ja arvioitu aidassapitoaika
- Teurasporomäärä /aitauksen kapasiteetti
- Ruokinta, lumen ja veden saatavuus
- Eläinten terveyden seuranta
- Tainnutusvälineiden toimivuus ennen käyttöönottoa
- Tainnutuksen todentaminen
- Tainnutusvälineiden huolto päivän päätteeksi
- Teurastuksen aloitus- ja lopetusajankohdat
- Havainnot poikkeamisista ja tehdyt toimenpiteet

Teurasporojen vastaanotto:

Saapumistarkastuksessa arvioidaan eläinkohtaiset erityistarpeet ja ne toimenpiteet, joihin on ryhdyttävä porojen hyvinvoinnin turvaamiseksi. Kaikki ilmeisen sairaat, vahingoittuneet tai vajaakuntoiset porot eristetään terveistä. Nämä porot siirretään niille tarkoitettuun sairassaitaukseen ja niiden teurastusta nopeutetaan. Kiireellisyydestä ilmoitetaan teurastamon esimiehelle.

Lepuutusaitaus:

Teurastamon aita ja aidan kunto tarkastetaan aina ennen teurastuskauden alkua. Aidassa olevien eläimien hyvinvointia tarkkaillaan säännöllisesti. Jos aitauksessa havaitaan porojen luonnotonta käyttäytymistä, niin selvitetään sen syy ja asiaan puututaan välittömästi. Porojen hyvinvoinnin tarkastus on suoritettava vähintään kahdesti vuorokaudessa. Poikkeamat kirjataan kirjauslomakkeen kohtaan ”huomiot”.

Aidan kapasiteetin riittävyys teurastettavalle poromäärälle varmistetaan jokaisen teuraserän kohdalla. Poroilla on oltava riittävästi tilaa vapaaseen liikkumiseen. Aidan kapasiteetti määritetään seuraavasti: aidassa on oltava tilaa vasaa kohden 1 m² ja aikuista poroa kohden 2 m².

Ruokinta ja lumen/veden saatavuuden turvaaminen:

Porot ruokitaan aitaan pääsääntöisesti aina. Poikkeuksetta porot ruokitaan huonojen sääolojen vallitessa sekä pidemmän aidassapitoajan ollessa kyseessä (> 6 h). Lakisääteinen velvoite on ruokkia porot, mikäli aidassapitoaika on yli 12 h. Lisäksi on varmistettava, että poroilla on aidassapitoaikana käyttössään riittävästi puhdasta lunta tai vettä.

Teurastuksen valmistelut ja aloittaminen:

Asianmukaisesta teurastusjärjestyksestä huolehditaan siten, että ensin teurastukseen otetaan sairaat, loukkaantuneet ja hyvin nuoret yksilöt. Liikuntakyvyttöntä eläintä ei raahata teurastuspaikalle, vaan liikkumiskyvyttömät eläimet tainnutetaan ja pistetään olinpaikassaan. Ante mortem -tarkastuksessa teurastettavaksi hyväksytty poro siirretään piston jälkeen linjalle.

Ennen teurastusta tarkastetaan aina tainnutukseen käytettävät tainnutusvälineet ja niiden toimivuus. Tainnutusvälineet myös puhdistetaan ja huolletaan ohjeiden mukaisesti jokaisen käyttöpäivän jälkeen.

Tainnutuksen onnistumista ei jätetä koskaan yhden tainnutusvälineen varaan. Käyttöön on aina varattava myös toinen tainnutusväline, joka voi olla eri menetelmällä toimiva kuin varsinainen. Tainnutusvälineet pidetään kunnossa, kalibroidaan ja huolletaan säännöllisesti. Niiltä toimijoilta, jotka käsittelevät teurasporojen liikkumisen rajoittamista verenlaskuun asti vaaditaan tehtävään kelpoisuustodistus. Listaa kelpoisuustodistuksen suorittaneista säilytetään omavalvontakansiossa.

Tainnutaminen ja verenlasku:

Ohje tainnutukseen lävistävällä pulttipistoolilla (paineilma ja ruutikäyttöinen):

Poroilla sopiva tainnutuskohta on pään etualueen kallon yläosassa. Ase kohdistetaan otsan keskikohtaan, sarvien tyvien keskikohdasta vastakkaisiin silmiin piirrettyjen kuvitteellisten viivojen

risteämiskohtaan. Pulttipistoolin piipun suu painetaan laukaistaessa tiukasti kohtisuorassa eläimen otsaluuta vasten. Eläin tainnutetaan välittömästi uudelleen, jos tainnutus epäonnistuu.

Onnistuneen pulttipistoolitainnutuksen aikaansaama vakava aivovaurio johtaa välittömään tajunnan ja kiputunnon katoamiseen.

Tainnutukseen ajo:

Porot otetaan tainnutukseen yksitellen. Uutta poroa ei oteta tainnutustilaan ennen kuin edellisen tainnutuksen onnistuminen on varmistettu ja tainnutettu poro on pistetty. Porot pidetään lepuutusaidassa mahdollisimman pitkään ja ruuhkia ajokäytävillä vältetään. Ajokäytävällä on enimmillään muutama poro samaan aikaan.

Tainnutuksen onnistumisen todentaminen:

Tainnutuksen onnistumista seurataan ja siitä pidetään kirjaa. Seuranta tekee joko tainnuttaja itse tai muu tehtävään nimetty henkilö. Tainnutuksen todennuksen kirjauksia tehdään 2-5 %:lle teurastettavista poroista.

Tajuttomuutta testataan esimerkiksi kokeilemalla sarveiskalvorefleksiä tai testaamalla kiputuntoa.

Onnistuneet tainnutuksen merkit, joita seurataan:

- selkä on suora, eikä kaarru
- pää, korvat, kieli ovat veltoja
- silmä ei reagoi kosketukseen, ei siis räpyttele silmiä
- hengitys on pysähtynyt
- kipuärsyke on kokeiltava pään alueelta, esim. nipistämällä korvasta

Tehottoman tainnutuksen tunnusmerkit:

- eläin hengittää rytmillisesti
- eläin äänтелеe
- pupillit ovat pienet
- eläin yrittää nostaa päätään
- sarveiskalvorefleksi toimii
- eläin reagoi kipuärsykkeeseen
- korvat eivät roiku veltoina

Tässä teurastamossa tainnutuksen onnistuminen todennetaan silmästä koskemalla. Mikäli tainnutus on onnistunut, niin poro ei reagoi silmän kosketukseen millään tavalla.

Tajuttomuus todetaan aina silmämääräisesti ennen ripustusta ja pistoa. Porot pistetään viivytyksettä tainnutuksesta. Tämä tarkoittaa viimeistään minuutin kuluessa tainnutuksesta. Mikäli sama henkilö suorittaa sekä tainnuttamisen että verenlaskun otetaan käsiteltäväksi yksi eläin kerrallaan.

Verenlaskussa katkaistaan kaulavaltimo ja -laskimo. Verta valutetaan vähintään 5 minuuttia.

Verenlaskun tulee johtaa eläimen kuolemaan siten, että se ei tainnutuksen jälkeen enää palaa tajuihinsa. Pistoveitsen tulee olla terävä, jotta sillä pystytään nopeasti ja tehokkaasti katkaisemaan aivoihin verta kuljettavat suonet. Onnistunut pisto saa aikaan vuolaan veren virtauksen pistokohdasta.

Porojen hyvinvoinnista vastaavan nimeäminen:

Jos teurastamossa käsitellään yli 4000 poroa vuodessa, niin sinne on nimettävä hyvinvoinnista vastaava henkilö. Porojen hyvinvoinnista vastaava henkilö tässä teurastamossa on:

Nimi: _____

Teurastamo esimies vastaa tämän ohjeistuksen toteutumisesta, mikäli teurastamolle ei ole nimetty hyvinvoinnista vastaavaa henkilöä ja tehtävää ole erikseen hänelle nimetty.

Tainnutusvälineet ja niiden huolto:

Teurastamossa käytettävä tainnutusväline: _____

Varatainnutusväline: _____

Välineet huolletaan valmistajan ohjeiden mukaisesti. Mikäli käytössä on itse kehitetty tainnutusväline, niin huolletaan se asianmukaisesti ja tainnutusvälineen riittävä tainnutusteho varmistetaan säännöllisesti (aina ennen uuden teuraskauden alkua). Itsekehitetylle tainnutusvälineelle on laadittava huolto-ohjeet!

Itse tehdyn tainnutusvälineen ohjeen on laatinut:

Tainnutusväline: _____ Laatija: _____ PVM: _____

Tainnutusväline: _____ Laatija: _____ PVM: _____

Lopetusasetuksen mukaisten kirjausten säilyttäminen:

Lopetusasetuksen mukaisia kirjauksia säilytetään teurastamolla vähintään 2 vuotta. Kirjauksia säilytetään omavalvonnan kansiossa.

Liite 1m. Hyvät käytännöt poroteurastuksessa- opas

<https://www.virtuaaliteurastamo.fi/wp-content/uploads/2021/06/hyva-kaytannot-poroteurastuksessa-1.pdf>